

ประวัติความเป็นมาของชาติพันธุ์ไทยลาวเวียงหรือลาวใต้ในจังหวัดราชบุรี

ลาวเวียงในประเทศไทย

มีการกวาดต้อนอพยพลาวเวียงจันทน์ เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยหลายครั้งรวมทั้งมีการอพยพเข้ามาเองก็มีบ้าง พอประมวลได้ดังนี้คือ

๑. การอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในสมัยกรุงธนบุรี โดยหนีภัยจากการที่พม่าเข้าปกครองเมืองเวียงจันทน์ เป็นชาวเวียงจันทน์และหัวเมืองใกล้เคียงเป็นจำนวนนับหมื่นคนเป็นลาวเวียงรุ่นแรกที่เข้ามาในสมัยกรุงธนบุรีโปรดให้ไปตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดสระบุรี

๒. พ.ศ. ๒๓๒๒ ธนบุรีตีได้ล้านช้างได้มีการกวาดต้อนชาวลาวเวียงจันทน์เข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โปรดให้ไปตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดสระบุรี บางส่วนส่งไปเมืองราชบุรี เมืองจันทร์ และหัวเมืองตามตะวันตกบ้าง บางส่วนก็ตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดฉะเชิงเทราปัจจุบัน

๓. พ.ศ. ๒๓๘๐ ครีวลาวเมืองเวียงจันทน์ ครีวลาวพวน และครีวลาวเมืองท่าสารได้ถูกส่งมาเมืองประจิม (ปราจีนบุรี)

๔. พ.ศ. ๒๓๘๒ มีการย้ายถิ่นของชาวลาวเวียงจันทน์โดยพญาอุปราชสงครามและเจ้าอุปราชเวียงจันทน์คุมลงมาถวายรัชกาลที่ ๓ จำนวนหนึ่งมีทั้งชายฉกรรจ์ วัยรุ่นและเด็กเล็กเล็กชายหญิง

๕. ที่เมืองสุพรรณบุรี มีลาวเวียงและลาวภูคังอาศัยอยู่ที่บ้านหนองกระทุ่มจำนวนหนึ่ง

ตัวอย่างบางเมืองที่มีลาวเวียงในประเทศไทย

๑. ฉะเชิงเทรามีลาวเวียงตั้งถิ่นฐานที่เมืองพนมสารคราม ณ บ้านเตาเหล็ก บ้านเชียงใต้ บ้านเมืองแมด บ้านราชฮ้าง บ้านเมืองกราย บ้านนาเหล่า

๒. สระบุรี มีลาวเวียงตั้งถิ่นฐานที่บ้านหนองหอย บ้านไก่อู๋ บ้านกระเบื้อง บ้านท่าทราย บ้านท่าเรือ บ้านสาวไห้ พระพุทธบาท ถ้าเขาปลิว เขาแก้วบ้านอ้อย

กล่าวโดยสรุป ลาวเวียงในประเทศไทยตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดราชบุรี สระบุรี ปราจีนบุรี นครปฐม ฉะเชิงเทรา พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี และสุพรรณบุรี

การย้ายถิ่นของชนชาวลาวเวียงจันทน์ ในสมัยกรุงธนบุรี

รองศาสตราจารย์ บังอร ปิยะพันธุ์ ได้เขียนหนังสือเรื่อง “ลาวในกรุงรัตนโกสินทร์ เกี่ยวกับการย้ายถิ่นของชาวลาวเวียงจันทน์ในสมัยกรุงธนบุรี” ในหน้า ๓๐ ความว่า

“มีหลักฐานบ่งว่า มีชาวลาวเวียงจันทน์ย้ายถิ่นเข้ามาโดยการอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร และโดยการถูกกวาดต้อนดังนี้

ครั้งแรกไม่ปรากฏปีที่เข้ามา ทราบว่าเป็นช่วงที่พม่ามีอำนาจในการปกครองเมืองเวียงจันทน์ ชาวลาวเมืองเวียงจันทน์และหัวเมืองลาวใกล้เคียงเมืองเวียงจันทน์จำนวนหมื่น ลี้ภัยเข้ามาพักอยู่ที่เมืองนครราชสีมาพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงอนุญาตให้ชาวลาวยอพยพทั้งหมดนี้เข้ามาพักพิงตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองสระบุรี นับเป็นชนชาวลาวยุคแรกที่เข้ามาในสมัยกรุงธนบุรี

ครั้งหลัง พ.ศ. ๒๓๒๒ เมื่อกองทัพธนบุรีได้ยึดเมืองเวียงจันทน์แล้วได้กวาดต้อนครีวลาวเวียงจันทน์ ทรัพย์สินและอาวุธต่างๆลงมา ในบรรดาครีวลาวดังกล่าวมีโอรสเจ้าสิริบุญสาร รวมอยู่ได้ ๓ องค์ ได้แก่ เจ้าันทเสน เจ้าอินทร์วงศ์ เจ้าอนุวงศ์ โปรดให้ไปพำนักอยู่ที่บางยี่ขัน (วัดดาวดึงส์ ในปัจจุบัน)

สำหรับครีวลาวเวียงจันทน์นอกนั้น โปรดให้รวมไว้ที่เมืองสระบุรีเป็นจำนวนหลายหมื่น มีบางส่วนส่งไปเมืองราชบุรี ตามหัวเมืองตะวันตกบ้าง เมืองจันทร์บ้าง

และอธิบายไว้ในหน้า ๓๒ ว่า “ จำนวนชาวลาวในกรุงธนบุรี และหัวเมืองต่างๆ ไม่สามารถทราบได้เพราะมีการบันทึกไว้ว่ามีจำนวนเท่าใดเป็นเพียงประมาณว่าถูกกวาดต้อนมาจำนวนหลายหมื่น จำนวนเหล่านี้เป็นยอดรวมโดยประมาณ เมื่อกวาดต้อนมานั้นระหว่างการเดินทางจะต้องมีที่หลบหนีไปบ้าง ล้มตายอีกจำนวนมากเมื่อตั้งหลักแหล่งแล้วจำนวนที่ล้มตายลงไปคงมีมากเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะความอดอยากความเจ็บป่วย ความลำบากมากจากการเริ่มต้นชีวิตใหม่เป็นต้น

ดังนั้น จำนวนประชากรลาวที่ถูกกวาดต้อนมาใหม่ คงมีจำนวนเหลืออยู่ไม่มากนัก และอยู่กันเป็นชุมชนใหญ่ที่เมืองสระบุรี และเมืองเพชรบุรีส่วนที่เมืองอื่น มีชาวลาวตั้งหลักแหล่งอยู่บ้าง เช่น เมืองราชบุรี เมืองบางกอก หัวเมืองตะวันตก และเมืองจันทร์บุรี เป็นต้น

ท่านอาจารย์ชูชีพ เกสร ผู้นำชาวลาวเวียงบ้านสิงห์ เป็นผู้ริเริ่มฟื้นฟูประเพณีต่างๆของชาวลาวเวียง โดยเริ่มแรกได้เริ่มฟื้นฟูประเพณีแห่ดอกไม้ฉลองสงกรานต์ ลาวเวียงบ้านสิงห์ ท่านได้แต่งเพลง “บ้านลาวเวียง” เพื่อร้องปลุกขวัญชาวลาวเวียง ในงานบุญต่างๆเล่าขานตำนานความเป็นมาของลาวเวียงบ้านสิงห์ และเพื่อรำลึกถึงความทุกข์ยากลำบากของบรรพบุรุษลาวเวียง ขณะอพยพเดินทางมา บทเพลงนี้มีเนื้อหาดังนี้

เพลงบ้านลาวเวียง

ท่านอาจารย์ ชูชีพ เกสร ผู้แต่งเนื้อร้อง

พื่นมาจากฝั่งโขง	เดินตามดงมาจากเวียงจันทน์
พื่นถูกกวาดต้อนมา	จากเวียงจันทน์สู่ราชบุรี (ซ้ำ)
โอ้ โอ้ ทุกข์ยากเหลือหลาย	บ้างก็ล้มตายบ้างก็หลบหนี
ท่ามกลางป่าดงพงพี	เส้นทางนี้สุดอันตราย (ซ้ำ)
โอ้ โอ้ พระยาจักรี	แม่ทัพแสนดีที่นำนับถือ
ชื่อเสียงท่านนั้นระบือ	เพราะท่านคือผู้ให้แผ่นดิน (ซ้ำ)
โอ้ โอ้ ท่ามกลางแดนดง	เสื่อสิ่งห่มคงมากมายเหลือที่
พื่นอยู่กันมาหลายปี	จึงเอ็นถันนี้ว่าบ้านสิงห์เอ๋ย (ซ้ำ)
โอ้ โอ้ บอู้ว่าเป็นอย่างไร	ไผเป็นไผบอู้กันนี้
พื่นเอ็นชาวบ้านสิงห์นี้	ว่าลาวตีหรือลาวเวียง (ซ้ำ)

ลาวเวียงในจังหวัดราชบุรี

ลาวเวียงในจังหวัดราชบุรี ปรากฏตามหลักฐานพงศาวดารได้มีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดราชบุรี ในปี พ.ศ.๒๓๒๒ ในสมัยกรุงธนบุรีประกอบกับมีข้อสันนิษฐานของนักประวัติศาสตร์บางท่านเชื่อว่าในสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีการกวาดต้อนชาวลาวเวียงครั้งใหญ่ที่สุดเข้ามาในประเทศไทย และให้มาตั้งถิ่นฐานในเขตหัวเมืองชั้นใน แถบเมืองนครชัยศรี นครปฐมมีบางส่วนอพยพโยกย้ายมาเมืองราชบุรีและเมืองใกล้เคียงเพื่ออยู่ร่วมกับพี่น้องลาวเวียงเดิมที่มาอยู่ก่อนแล้ว ทำให้มีจำนวนมากขึ้นจนออกแม่แฝ่ลูกอีกมากมายในหลายท้องที่หลายจังหวัดในปัจจุบันนี้

ว่ากันว่า ลูกหลานลาวเวียงในจังหวัดราชบุรี จะได้ยินคำบอกเล่าจากบรรพบุรุษของตนทุกบ้านทุกช่องว่า พวกตนไม่ใช่พวกลาวอีสาน เป็นลาวเวียงมาจากเวียงจันทน์หรือ ลาวนอก กระนั้นกล่าวว่า บ้างเป็นเพียงพญาและ นายกองลาวชั้นปกครองด้วย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ว่าลาวเวียงในจังหวัดราชบุรีมีมากมายกระจัดกระจายไปทุกหนแห่ง ประกอบกับบางพวกชอบท่องเที่ยวไปนอกนอกเขตไปถึงต่างบ้านต่างเมือง ถึงทวาย มะริด ตัดพม่าโน้นในราชบุรีเองมีลาวเวียงอยู่ในหลายท้องที่หลายอำเภอ ดังนี้คือ

๑. อำเภอเมือง ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ฝั่งตะวันออกแถบวัดพญาไม้ในปัจจุบันนี้ จากปากคำของคนเฒ่าคนแก่เล่าสืบต่อกันมาว่าอย่างนี้ แม้ปัจจุบันนี้มีน้อยแล้วแต่อดีตเคยมี นอกจากนั้นมีที่เขาร้าง หนองหอย และนางแก้วด้วย

๒. อำเภอโพธาราม ในอำเภอนี้ค่อนข้างจะมากสักหน่อยแม้ปัจจุบันนี้ก็ยังมีอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เช่น แถบบ้านเลือก บ้านซ้อง บ่อมะกรูด (บ้านสร้างหรือบ้านข้างเดิม) บ้านสิงห์ กำแพงเหนือ กำแพงใต้ บางลาน และดอนทราย มีหลักฐานหนังสือธรรมมากมายที่ลาวเวียงอพยพนำติดตัวมาสมัยนั้นและยังอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ เช่นที่วัดบ้านซ้อง วัดบ้านสิงห์ วัดกำแพงใต้ ถ้าพี่น้องลาวอยากเห็นตัวขอมลาวไปขอชมได้ที่วัดต่างๆที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นหลักฐานชั้นต้น ที่สำคัญที่สุดของลาวเวียงก่อนที่จะมีผู้ไม่รู้เฝ้าทำลายจนหมดสิ้นไป

๓. อำเภอบ้านโป่ง มีลาวเวียงแถบบ้านดอนเสลา หนองปลาตุก กรับใหญ่ และหนองอ้อ ฯลฯ อีกหลายแห่งที่โยกย้ายไปภายหลังก็มี

๔. อำเภอจอมบึง มีลาวเวียงที่ นาสมอ บ้านสูงเนิน บ้านท่าเนียบ และยังมีอีกมากมายยังไม่ได้สำรวจรวมทั้งพวกที่โยกย้ายไปกันเองในภายหลังที่ถูกกำหนดที่อยู่แล้วและถูกปลดปล่อยให้เป็นอิสระในสมัย รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ลาวเวียงในอำเภอโพธาราม

ในอำเภอโพธารามมีชาวลาวเวียงอาศัยอยู่มาก เพราะหลังจากอพยพมาจากวัดพญาไม้ อำเภอเมืองราชบุรี และอพยพมาจากสร้อยฟ้าปัจจุบันมีมากแถบบ้านเลือก บ้านซ้อง บ้านสร้าง(บ่อมะกรูด) บ้านสิงห์ กำแพงเหนือ กำแพงใต้ บางลานและดอนทรายมีอาศัยอยู่หนาแน่น ในปัจจุบันยังคงยึดถือปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิม นับตั้งแต่อพยพมาเมื่อสองร้อยกว่าปีมาแล้วไม่ว่าจะเป็นภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตยังเป็นแบบเดิมเมื่อครั้งอยู่ประเทศลาว

ประเพณีและวัฒนธรรมและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ยังยึดถือปฏิบัติสอดคล้องกับฮีตสิบสอง ไม่ว่าจะเป็นบุญเทศน์มหาชาติ บุญข้าวจี บุญเดือนสิบ เลี้ยงผีบรรพบุรุษ(ยายข้าวห่อ) ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่ดอกไม้ ฯลฯ

ลาวเวียงบ้านสิงห์

มีคำถามเสมอๆว่า ราชบุรีมีคนลาวด้วยหรือ? เพราะคนส่วนใหญ่ทราบเพียงว่าขึ้นชื่อว่าลาว ข้าวเหนียวลาบส้มตำ ต้องอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น แต่ความจริงแล้วลาวในราชบุรีมีจำนวนไม่น้อยแต่ท่านผู้อ่านคงพอทราบแล้วว่าลาวมีหลายชนิดหลายประเภทหลายเผ่าพันธุ์ด้วยกัน อาศัยกระจัดกระจายอยู่หลายจังหวัดในประเทศไทยไม่เฉพาะอีสาน บางคนไม่อยากเป็นคนลาวเพราะรู้สึกกลัวถูกเหยียดหยามแต่ความจริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ ขอให้ศึกษาประวัติศาสตร์ให้ละเอียดลึกซึ้ง แล้วจะมีคำตอบสำหรับข้อสงสัยหรือข้อกังขานี้ เพราะลาวเวียงมีวัฒนธรรมดั้งเดิมของเผ่าพันธุ์มานานแสนนานให้ศึกษาต่อไปจะเข้าใจเอง

ผู้เขียนได้ยืมได้ฟัง จากคำบอกเล่าด้วยหูตนเองจากปากคำของบรรพบุรุษเล่าสืบต่อกันมาว่า ลาวบ้านสิงห์อพยพมาจากเวียงจันทน์บรรพบุรุษเล่าอย่างเต็มปากเต็มคำด้วยความภาคภูมิใจถึงวีรกรรม ความสามารถของบรรพบุรุษและการถูกกวาดต้อนมาเป็นเชลยและไพร่ เป็นทาสในสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ โดยอพยพมาเพิ่มเติมในสมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ซึ่งคำบอกเล่าของบรรพชนก็สอดคล้องกับพงศาวดารที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรสรุปว่า ชาวลาวอพยพถูกกวาดต้อนมาในสมัยกรุงธนบุรีปีพุทธศักราช ๒๓๒๒ มี๒เผ่าพันธุ์เท่านั้น คือลาวทรงดำ(ลาวโซ่ง) และลาวเวียง ลาวทรงดำโปรดให้ไปตั้งถิ่นฐานที่เมืองเพชรบุรี ส่วนลาวเวียงโปรดให้มาตั้งถิ่นฐานที่ราชบุรี

จากการตรวจสอบศาสนสถานและสิ่งก่อสร้างทางพระพุทธศาสนาตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรม โดยเฉพาะตัวอักษรภาษาธรรม ตัวขอมลาว พระพุทธรูปประติมากร การแต่งกาย มีความเก่าใกล้เคียงระยะเวลาในสมัยกรุงธนบุรี เพิ่งจะสองร้อยกว่าปีมานี้เองยังไม่นานมากจนยากแก่การสืบค้น หลังจากอพยพมาจากสร้อยฟ้า มาแถบวัดคงคาแล้วอพยพตามแนวลำคลองเดิมวางตัวตั้งถิ่นฐานจากบ้านเลือก บ้านซ้อง บ้านสิงห์ กำแพง บางลาน จนถึงดอนทราย โดยอาศัยแนวลำคลองเดิมแต่เดิมนั้นบางกระโถมิได้เป็นหมู่บ้านในตำบลบ้านสิงห์ เมื่อภายหลังได้ยุบรวมมาเป็นตำบลบ้านสิงห์จึงกล่าวได้ว่าชาวบ้านสิงห์ทั้งหมด ร้อยละเก้าสิบเป็นชาวลาวเวียงมาแต่เดิม แต่ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมากแล้วมีหลายเผ่าพันธุ์ผสมผสานกันไป ดูเหมือนไม่เคยเป็นบ้านลาว

บ้านสิงห์นั้นมีภาษาธรรม ตัวธรรม แบบฉบับของลาวดั้งเดิมจำนวนมากและปัจจุบันก็ยังมีอยู่จำนวนหนึ่ง อันเป็นหลักฐานยืนยันประวัติศาสตร์และความเป็นมาของตัวเองได้เป็นอย่างดี ผู้เขียนกล่าวสั้นๆว่า “ หลักฐานนี้สำคัญที่สุด ” และมีที่นี้ที่เดียวเท่านั้นขอให้อนุชนรุ่นหลังที่สนใจได้ศึกษาค้นคว้ากันต่อไป เพราะบรรพบุรุษมีมรดกไว้ให้แล้ว

การตั้งถิ่นฐาน

ก่อนจะได้พูดถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวลาวเวียง จะได้กล่าวถึงลักษณะภูมิประเทศ สภาพดินฟ้าอากาศ และปัจจัยสำคัญในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ของอำเภอโพธาราม ดังนี้ คือ

- ลักษณะภูมิประเทศ ทางด้านทิศตะวันออกและตอนกลางของพื้นที่ เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ด้านทิศตะวันตกและตะวันตกเฉียงใต้เป็นที่ราบสูง มีภูเขาและเนินเขาอยู่ทั่วไป พื้นที่เป็นเนินเขาประมาณ ๖.๖๐ ตารางกิโลเมตร มีป่าไม้เบญจพรรณอยู่บ้างประปราย

- สภาพดินฟ้าอากาศ อยู่ในลักษณะเหมือนอากาศภาคกลาง คือ ฤดูร้อน ฤดูหนาว ฤดูฝน มีนตกสม่ำเสมอ

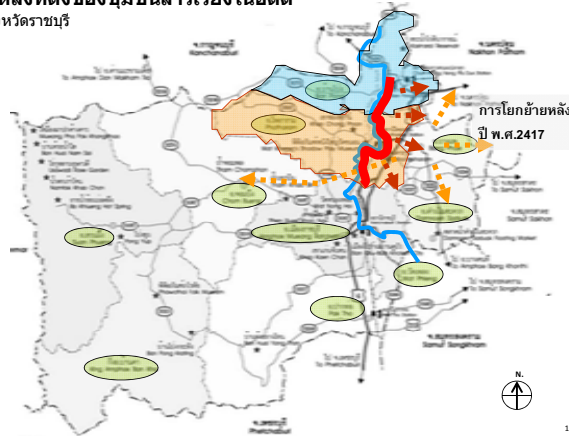
- ลำน้ำสำคัญ มีแม่น้ำคลองไหลผ่าน ต้นน้ำอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ไหลผ่านท้องที่อำเภอโพธาราม ในตำบลชำระ สร้อยฟ้า คลองตาคุด โพธาราม ท่าชุมพล บางโตนด คลองข่อย และเจ็ดเสมียน ผ่านอำเภอเมืองราชบุรี ลงสู่ทะเลที่จังหวัดสมุทรปราการ

- ห้วย หนอง คลอง บึง เก็บน้ำ พื้นที่อำเภอโพธาราม ปัจจุบันอยู่ในเขตชลประทาน มีคลองส่งน้ำของชลประทาน ส่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรมทุกตำบล

- ทรัพยากรธรรมชาติ ในลำน้ำแม่กลองมีทรายอยู่ทั่วไปและตามเนินเขาทางตะวันตก มีดินลูกรังซึ่งใช้ประโยชน์ในด้านการก่อสร้าง

ลาวเวียงตำบลบ้านเลือก

แหล่งที่ตั้งของชุมชนลาวเวียงในอดีต
จังหวัดราชบุรี

ตำบลบ้านเลือก ตำบลบ้านเลือกมีพื้นที่ทั้งสิ้น ๑๒ ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอโพธาราม ประมาณ ๓ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดราชบุรีประมาณ ๒๐ กิโลเมตร โดยมีอาณาเขต ดังนี้

ด้านเหนือ ตั้งอยู่หลักเขตที่ ๑ ซึ่งตั้งอยู่บนจุดร่วมของเส้นแบ่งเขตตำบลบ้านเลือกกับตำบลคลองตากคต อำเภอโพธาราม และตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอบ้านโป่ง ถัดตามเส้นแบ่งเขตตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม กับตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอบ้านโป่ง และตำบลหนองโพ อำเภอโพธาราม ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ ๒ ซึ่งตั้งอยู่บนจุดร่วมของเส้นแบ่งเขตตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม และตำบลวังเย็น อำเภอบางแพ

ด้านตะวันออก จากหลักเขตที่ ๒ ถัดตามเส้นแบ่งเขตตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม กับตำบลวังเย็น อำเภอบางแพ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ ๓ ซึ่งตั้งอยู่บนจุดร่วมของเส้นแบ่งเขตตำบลบ้านเลือก กับตำบล บ้านซ้อง อำเภอโพธาราม และตำบลวังเย็น อำเภอบางแพ

ด้านใต้ จากหลักเขตที่ ๓ ถัดตามเส้นแบ่งเขตตำบลบ้านเลือก กับตำบลบ้านซ้อง อำเภอโพธาราม ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ ๔ ซึ่งตั้งอยู่บนเส้นแบ่งเขตตำบลบ้านเลือกกับตำบลบ้านซ้องและตำบลคลองตากคต อำเภอ โพธาราม

ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่ ๔ ถัดตามเส้นแบ่งเขตตำบลบ้านเลือกกับตำบลคลองตากคต อ.โพธารามไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้บรรจบหลักเขตที่ ๑

ความเป็นมาของ คำว่า “ บ้านเลือก ”

เนื่องจากชาวบ้านมีความสามารถในการเลี้ยงม้าไว้ใช้งานและเป็นเครื่องบรรณาการแก่เจ้านายชั้นสูง เมื่อรัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาส ทรงเห็นว่าม้าของชุมชนมีลักษณะดี สวยงาม จึงทรงคัดเลือกม้าจากชุมชนแห่งนี้ เพื่อเป็นม้าศึกหรือม้าสำหรับใช้ในราชการงานทั่วไป และเพื่อเป็นอนุสรณ์ความดีของชุมชน จึงได้ขนานนามว่า “ บ้านเลือกม้า” ต่อมาเรียก “บ้านเลือก” จนถึงปัจจุบัน ชุมชนบ้านเลือก ถูกยกฐานะเป็นตำบลเมื่อ พ.ศ.๒๔๐๐ มีทั้งหมด ๙ หมู่บ้าน และเป็นชุมชนดั้งเดิมดังนี้

- หมู่ ๑ บ้านวัดโบสถ์ ชุมชนลาวเวียง
 หมู่ ๒ บ้านดอนกลาง ชุมชนลาวเวียง(ขยายมาจากตำบลบ้านฆ้อง)
 หมู่ ๓ บ้านขนุน ชุมชนลาวเวียง
 หมู่ ๔ บ้านปากวัด ชุมชนลาวเวียง
 หมู่ ๕ บ้านเตาเหล็ก ชุมชนลาวเวียง ๖
 หมู่ ๖ บ้านหนองเต่าดำ ชุมชนลาวเวียง
 หมู่ ๗ บ้านหุบมะกล่ำ ชุมชนมอญ
 หมู่ ๘ บ้านหนองรี ชุมชนลาวเวียง
 หมู่ ๙ บ้านพระศรีอารย์ ชุมชนไทยพื้นถิ่น (คนไทยดั้งเดิม)

ชุมชนตำบลบ้านเลือก ประชากรในตำบลบ้านเลือกมีหลายเชื้อสายได้แก่ คนไทยดั้งเดิม คนไทยเชื้อสายมอญ และคนไทยเชื้อสายลาว ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด คือ มีจำนวน ๗ หมู่บ้าน จากทั้งหมด ๙ หมู่บ้าน ซึ่ง ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา (ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา. “วัฒนธรรมประเพณี.” ในราชบุรี (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์สารคดี, ๒๕๔๑) หน้า ๒๓๑-๒๓๘.) ได้กล่าวถึงลาวเวียงในราชบุรีว่า เริ่มอพยพเข้ามาอยู่ในราชบุรีตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี ถึงสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๑ กล่าวถึงการกวาดต้อนครอบครัวลาวเวียงครั้งสำคัญ ในสมัยธนบุรีว่า ประมาณปี พ.ศ.๒๓๒๒ เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ครั้นดำรงตำแหน่ง สมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและเจ้าพระยาสุรสีห์ ยกกองทัพไปตีหัวเมืองล้านช้าง อันได้แก่ เมืองหลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาศักดิ์ เมื่อตีเมืองเหล่านี้ได้แล้ว ก็จับทรัพย์สินใหญ่น้อยและกวาดต้อนชาวเมือง “...ลงมาถึงกรุงในเดือนยี่ปี่กุน เอกศก นั้น ลาวเวียง ลาวหัวเมือง ฟากโขงตะวันออก ก็โปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ เมืองสระบุรีบ้าง เมืองราชบุรีบ้าง ตามหัวเมืองตะวันตกบ้าง อยู่เมืองจันทบุรีบ้าง...”

ลาวเวียง เป็นชื่อเรียกกลุ่มคนที่มีเชื้อสายลาว จากเมืองเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แต่บางคนเรียกว่า ลาวตี้ เนื่องจากคนกลุ่มนี้เวลาพูดมักลงท้ายประโยคว่า “ ตี้ ” ลาวเวียงเข้ามาตั้งถิ่นฐานปลูกบ้านสร้างเรือนในราชบุรีตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี หรือประมาณกว่า ๒๐๐ ปีที่ผ่านมา

การอพยพชาวลาวเวียงครั้งใหญ่ เกิดขึ้นอีกเมื่อเกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ ปี พ.ศ.๒๓๖๙ - ๒๓๗๑ ตรงกับสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เหตุการณ์ครั้งนี้นำไปสู่การกวาดต้อนชาวลาวเวียง และหัวเมืองใกล้เคียง มาไว้ในหัวเมืองชั้นในเป็นจำนวนมาก แม้ในพระราชพงศาวดารจะมีได้ระบุว่า การกวาดต้อนครั้งนี้ ได้ส่งคนลาวเวียงมาอยู่ที่ราชบุรีอีกหรือไม่ แต่ก็เชื่อว่าต้องมีบ้าง ด้วยเป็นเมืองหน้าด่าน และเคยมีพวกพ้องมาอาศัยอยู่ก่อนแล้ว

จากคำบอกเล่ากันต่อๆมาว่า เมื่อคนลาวเวียงมาอยู่ที่ราชบุรีใหม่ๆ ตั้งหลักแหล่งกันอยู่บริเวณริมแม่น้ำแม่กลอง โดยเฉพาะบริเวณ วัดคงคาราม ในปัจจุบัน ต่อมากลุ่มคนมอญขยายตัวอพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น ตามประวัติกล่าวว่า เป็นกลุ่มมอญ ๗ หัวเมือง จากกาญจนบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มชนชั้นเจ้านาย มีสิทธิ์ในการเลือกที่อยู่ มากกว่าคนลาวเวียง ชาวลาวเวียงจึงค่อยๆถอยร่นเข้าไปตอนใน ถ้าดูตามแผนที่ โดยใช้แม่น้ำแม่กลองเป็นแกน จะเห็นว่าตลอดริมฝั่งน้ำ ทั้งสองฟาก ตั้งแต่อำเภอบ้านโป่ง ลงมาถึง อำเภोधุดธาราม จะเป็นกลุ่มคนมอญเกือบทั้งหมด ถัดจากฝั่งแม่น้ำทางด้านทิศตะวันออก หรือฝั่งซ้าย ออกไปประมาณ ๒ กิโลเมตร จะเป็นกลุ่มคนลาวเวียง ตั้งแต่ บ้านเลือก บ้านฆ้อง บ้านบ่อมะกรูด บ้านสิงห์ บ้านกำแพงเหนือ บ้านกำแพงใต้ บ้านบางลาน บ้านดอนทราย ในเขตอำเภोधุดธาราม และเขตอำเภอบ้านโป่ง เช่น บ้านดอนเสลา บ้านหนองปลาตุก บ้านหนองอ้อ บ้านอ้ออีเขียว บ้านฆ้องน้อย ฯลฯ

นอกจากนี้ ที่ริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลองบริเวณ วัดสร้อยฟ้า มีกลุ่มคนลาวเวียงตกค้างอยู่อีกจำนวนหนึ่ง ปัจจุบันถูกกลืนหายไปมากแล้ว แต่พวกมอญและไทยละแวกใกล้เคียงยังเรียกกันว่า “ หมูลาว ” และผู้เฒ่าบางคน

ยังเรียกวัดสร้อยฟ้าว่า “ วัดลาว ” ที่วัดป่าไผ่ ซึ่งตั้งอยู่อีกฟากหนึ่งของแม่น้ำ มีคนเก่าแก่เล่าว่า เดิมเป็น วัดลาว จึงเรียกย่านนี้ว่า “ บางลาว ” และยังมีลาวเวียงอีกกลุ่มหนึ่ง เดินทางจากริมน้ำแม่กลอง มาทางทิศตะวันตก ตั้งถิ่นฐานในเขตอำเภอจอมบึง เช่น ที่บ้านนาสมอ บ้านสูงเนิน บ้านท่าเียบ บ้านหนอง บ้านเก่า บ้านวังมะเตื่อ เป็นต้น สาเหตุสำคัญของการย้ายถิ่นฐานของชาวลาวเวียง น่าจะมาจากการขยายตัวของประชากร ทำให้ต้องหาที่ดินทำกินใหม่ การย้ายถิ่นฐานเริ่มปรากฏมากขึ้น เมื่อมีการยกเลิกระบบไพรในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระปิยมหาราช รัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมา ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับคนกลุ่มอื่นๆด้วย.

หมู่บ้าน/ชุมชนในตำบลบ้านเลื่อมส่วนใหญ่ตั้งแต่บรรพบุรุษเป็นชุมชนลาวเวียง ชุมชนดั้งเดิม ซึ่งอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ประเทศลาว ปีพุทธ ศักราช ๒๓๒๒ เข้ามาอาศัยพึ่งบรมโพธิสมภารพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์ทรงโปรดเกล้าให้มาตั้งหลักแหล่งที่มณฑลราชบุรี มีชาวลาวเวียงตำบลบ้านเลื่อม ตำบลบ้านฆ้อง ตำบลบ้านสิงห์ ตำบลดอนทราย และอีกหลายพื้นที่ในจังหวัดราชบุรี ชาวลาวตั้งแต่บรรพบุรุษมีความเป็นอยู่เคยชินกับพื้นที่ที่ราบสูง มีอาชีพ ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ จึงบุกเบิกพื้นที่ห่างจากแม่น้ำแม่กลองพอสมควร กลุ่มชาวลาวนับถือศาสนาพุทธ จะมีวัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา ชุมชนวัดโบสถ์หมู่ที่ ๑ ชุมชนบ้านเตาเหล็ก หมู่ที่ ๕ ชุมชนบ้านหนองเต่าดำหมู่ที่ ๖ จะทำบุญและประกอบพิธีทางศาสนาที่วัดโบสถ์ ชุมชนบ้านดอนกลางหมู่ที่ ๒ ชุมชนบ้านขนุนหมู่ที่ ๓ ชุมชนวัดบ้านเลื่อมหมู่ที่ ๔ จะทำบุญและประกอบพิธีทางศาสนาที่วัดบ้านเลื่อม ชุมชนบ้านหุบมะกล้าหมู่ที่ ๗ จะทำบุญและทำพิธีศาสนาที่วัดหุบมะกล้า ชุมชนบ้านหนองรีหมู่ที่ ๘ จะทำบุญและทำพิธีทางศาสนาที่วัดหนองรี และชุมชนบ้านวัดพระศรีอารีย์หมู่ที่ ๙ จะทำบุญและทำพิธีทางศาสนาที่วัดพระศรีอารีย์ ภายในพื้นที่หมู่บ้านชาวลาวจะมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการะ เป็นศาลกลาง บ้านเรียกว่า ศาลปู่ตา หรือ ศาลปู่ตาเจ้านาย ปัจจุบันเรียก “ ศาลปู่ตา ” ซึ่งการอพยพและหนีสงครามมาจากเมืองเวียงจันทน์ของบรรพบุรุษนั้นเป็นการอพยพเพื่อเอาตัวรอดจากภัยสงครามไม่สามารถนำพาปู่ตายายที่ไม่แข็งแรงและเจ้านายที่ถูกเข่นฆ่ามาได้ จึงได้ตั้งศาลกลางบ้านขึ้นและอัญเชิญดวงวิญญาณของบรรพบุรุษและเจ้านายที่เคารพที่ตกค้างอยู่ที่เมืองเวียงจันทน์มาสิงสถิตเพื่อปกป้องคุ้มครองลูกหลานให้อยู่เย็นเป็นสุข ณ ศาลปู่ตา และเรียกว่า “ ศาลปู่ตาเจ้านาย ” ท้องที่ตำบลบ้านเลื่อมมีอยู่ ๒ แห่ง คือ

๑. ศาลปู่ตา ตั้งอยู่กลางชุมชนบ้านขนุนหมู่ที่ ๓ เพื่อปกป้องคุ้มครองภัยอันตรายทั้งปวงให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข และเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ๒. ศาลเจ้านาย หรือ ศาลเจ้าปู่ทุ่ง ตั้งอยู่ชายทุ่งหนองแซ่ หมู่ที่ ๔ เพื่อปกป้องคุ้มครองไร่ นา สัตว์เลี้ยง และการทำมาหากินของลูกหลานให้พ้นจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ศาลปู่ตา เจ้านาย

ศาลปู่ทุ่ง ศาลเจ้านาย

จึงน่าจะเชื่อได้ว่าชุมชนบ้านขนุนหมู่ที่ ๓ เป็นจุดแรกที่ลาวเวียง จันทน์อพยพมาตั้งถิ่นฐานของลาวเวียงตำบลบ้านเลื่อม (จุดรวมกันพักพิงชั่วคราว) จุดนี้เรียกว่า บ้านใหญ่ ก่อนที่จะไปจับจองที่ดินปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัยของแต่ละครอบครัว กลุ่มที่ปลูกสร้างบ้านอยู่ใกล้วัดบ้านเลื่อมเรียกว่า บ้านเลื่อมใต้ หรือบ้านใต้ (หมู่ที่ ๔) กลุ่มถัดบ้านเลื่อมใต้ไปทางทิศเหนือ เรียกว่า บ้านเตาเหล็ก(หมู่ที่ ๕) กลุ่มที่อยู่ใกล้วัดเหนือ (ปัจจุบันวัดโบสถ์)

เรียกว่า บ้านเหนือ หรือ บ้านวัดโบสถ์ (หมู่ที่ ๑) กลุ่มเข็องวัดโบสถ์ไปทางทิศตะวันออกซึ่งมีหนองน้ำอยู่เรียกว่า บ้านหนองตาดำ(หนองเต่าดำ) หมู่ที่ ๖ ติดกับบ้านหนองเต่าดำทางทิศตะวันออกเป็นกลุ่มไทยพื้นถิ่น (ไทยเหนือ) เรียกว่า บ้านปะอาน (บ้านวัดพระศรีอารย์) หมู่ที่ ๙ ซึ่งแยกจากหมู่ที่ ๖ กลุ่มที่อยู่ถัดจากบ้านปะอานไปทางทิศเหนือเป็นกลุ่มชาวมอญบ้านวัดคงคา ตำบลคลองตาต อำเภอโศธาราม ซึ่งมาจับจองที่ทำนาที่ทุ่งหนองแฮดฝั่งตะวันออกจึงเรียกตามทำเลพื้นที่ ว่า บ้านหุบมะกล่ำ (หมู่ที่ ๗) มีวัดหุบมะกล่ำ(วัดมอญ)ถัดจากบ้านหุบมะกล่ำไปทางทิศเหนือเป็นกลุ่มลาวเวียงกลุ่มใหญ่ตั้งเรียงรายเป็นวงรีเรียกว่า บ้านหนองฮี (บ้านหนองรี) ซึ่งอยู่ไกลจากวัดโบสถ์มากไม่สะดวกต่อการประกอบพิธีทางศาสนาจึงได้สร้างวัดขึ้นเพื่อประกอบพิธีเรียกว่า วัดหนองฮี (วัดหนองรี)

ส่วนหมู่ที่ ๒ บ้านดอนกลาง เป็นกลุ่มลาวเวียงตำบลบ้านซ้อง อำเภอโศธารามที่มาทำนาที่ทุ่งนาบ้านน้อยฝั่งทิศตะวันออกเฉียงเหนือของทุ่ง และทุ่งหนองออก จึงมาตั้งรกรากอยู่ในพื้นที่ดอนเรียกว่า บ้านดอนกลางอยู่ไกลจากบ้านซ้องและวัดบ้านซ้องมาก ชาวบ้านกลุ่มนี้จะประกอบพิธีทางศาสนาที่วัดบ้านซ้องตามบรรพบุรุษ วันธรรมดาพระสงฆ์ จากวัดบ้านซ้องออกบิณฑบาตเดินข้ามทุ่งมาที่บ้านดอนกลางและกลับไปวัดไม่ทันฉันเช้าชาวบ้านจึงสร้างศาลาให้พระฉันเช้าก่อนค่อยกลับวัด เรียกว่า ศาลาแม่เต่าขาว ปัจจุบันชาวบ้านที่นี้บางส่วนจะถือเอาความสะดวกของการคมนาคม จึงไปประกอบพิธีทางศาสนาที่วัดบ้านเล็ก

ทั้งนี้ทั้งนั้นจะอย่างไรก็ตามทุกกลุ่มทุกชาติพันธุ์ในย่านนี้จะอยู่ด้วยกันฉันพี่น้อง ญาติ มิตรบางที่ถ้าสืบสาวบรรพบุรุษแล้วจะเกี่ยวพันกันแทบทั้งสิ้น ซึ่งกาลเวลามีการเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัยของสังคม